

เอกสารการแปลงนโยบาย
เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ไปสู่การปฏิบัติ ฉบับประชาชน

सानใจ สานพลัง

ทำเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่

เอกสารการแปลงนโยบายเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ไปสู่การปฏิบัติ ฉบับประชาชน
सानใจ สานพลัง กำเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่

ISBN : 974-91810-4-2

พิมพ์ครั้งแรก : พ.ศ. 2547

จำนวนที่พิมพ์ : 30,000 เล่ม

ที่ปรึกษา : คณะอนุกรรมการประสานการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน : เมืองน่าอยู่
ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จัดทำโดย : ส่วนเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งและน่าอยู่
สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

962 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบฯ กรุงเทพฯ 10100

โทรศัพท์ 0-2282-6298 และ 0-2282-6529

โทรสาร 0-2280-0253 และ 0-2281-2803

<http://www.nesdb.go.th>

e-mail : livable@nesdb.go.th

ออกแบบสร้างสรรค์

และภาพประกอบโดย : เต็นชัย ธรรมลิตีพงศ์

พิมพ์ที่ : ร้านสหมิตรพรินติ้ง

59/4 หมู่ 10 ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่

จังหวัดนนทบุรี 11140

सानใจ สานพลัง

ทำเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่

บอกกล่าว...เล่าเรื่อง

“สภาพัฒน์” ได้ให้ความสำคัญกับการผลักดันนโยบายการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ ไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยในการทำงาน มีคณะกรรมการประสานการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน : เมืองน่าอยู่ เป็นกลไกกลางช่วยประสานสนับสนุนการดำเนินงาน ทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจ สร้างการมีส่วนร่วม และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีต่างๆ ให้เกิดเป็นพลังร่วมที่จะหนุนเสริมการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ ให้สัมฤทธิ์ผลได้ต่อไป

“สานใจ สานพลัง ทำเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่” จึงเป็นสาระความรู้อีกรูปแบบหนึ่ง ที่ต้องการสื่อถึงภาพความก้าวหน้าการนำนโยบายเมืองน่าอยู่ไปปฏิบัติ ผ่านทางยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการและกิจกรรมต่างๆ ทั้งของหน่วยงานองค์กรระดับนโยบาย ลงไปจนถึงระดับปฏิบัติการในท้องถิ่นชุมชน ซึ่งมีความหลากหลายของรูปแบบกิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน แต่จะยึดโยงกับหลักปรัชญาที่มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย

จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า สาระความรู้นี้จะช่วยจุดประกายสร้างการเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ได้ต่อไป หากมีข้อแนะนำ หรือมีตัวอย่างดีๆ จากพื้นที่ต่างๆ ที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ ก็สามารถบอกกล่าว เล่าเรื่องไปที่สภาพัฒน์ได้...ด้วยความขอบคุณ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สภาพัฒน์)

มีนาคม 2547

สารบัญ

จุดประกาย “เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่” 6-13

บทบาทและพลังร่วมของภาคีการพัฒนา 14-17

ตึกเก่าเล่าเรื่องเมืองภูเก็ต 18-25

ชีวิตสาธารณะ...วิถีพลเมืองท้องถิ่นตรัง 26-33

พิษณุโลกเมืองน่าอยู่ 34-41

อุตรดิตถ์เมืองงาม 42-49

เมืองหมอแคนดินแดนน่าอยู่ 50-55

เครือข่ายการปฏิบัติการในระดับท้องถิ่น ร่วมเรียนรู้จากฐานราก 56-58

บทสรุปและจังหวะการก้าวต่อไป

“सानใจ สานพลัง ทำเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่” 59-60

ณ ลานชุมชนเมืองแห่งหนึ่ง ชาวบ้านกลุ่มใหญ่กำลังนั่ง
ประชุม “เรื่องเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่” กันอย่างตั้งอกตั้งใจ

พวกเราทำเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่กันมากี่หลายปีทั้ง
ในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เป็นเหมือนแบบฝึกหัดให้เราเรียนรู้
ฝึกคิดฝึกทำ ลองผิดลองถูก และปรับปรุงให้ดีขึ้นเรื่อยๆ

วันนี้ก่อนที่เราจะไปศึกษาดูงานในเมืองและชุมชนอื่นๆ เราจึงน่าจะได้อาสาทบทวนบทเรียนและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของเรา ดูซิว่าเรื่องเมืองน่าอยู่ที่ผ่านมาเป็นอย่างไรกันบ้าง

อาจารย์จะช่วยเล่าถึงที่มาของเรื่องนี้หน่อยได้ไหมครับ เพราะบางคนก็เพิ่งเข้ามาทำเมืองน่าอยู่กัน

จุดประกาย “เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่”

ได้จะ พูดถึงเรื่องเมืองน่าอยู่คงต้องย้อนกลับไปในช่วงปลายของแผนพัฒนาฉบับที่ 7 ราวๆ ปี 2537 ขณะนั้น “โครงการเมืองน่าอยู่” เป็นเพียงโครงการนำร่องเล็กๆ ที่ปรับใช้มาจากแนวคิดเรื่องเมืองน่าอยู่ขององค์การอนามัยโลก และแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติตามแผนปฏิบัติการท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 (LOCAL AGENDA 21) โดยมีเมืองนำร่อง 5 เมือง ได้แก่ กรุงเทพฯ นครราชสีมา เพชรบูรณ์ และพิจิตร เป็นความร่วมมือกันระหว่างองค์การอนามัยโลกกับกระทรวงสาธารณสุข แม้จะเป็นโครงการเล็กๆ แต่ก็ได้จุดประกายความคิดให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะพลิกตัวเองมาสร้างบทบาทนำ ในการสานเครือข่ายการพัฒนา ร่วมกับชุมชน

ต่อมา ในช่วงแผนฯ 8 หน่วยงานต่างๆ ได้รับเอาแนวคิดเมืองน่าอยู่ไปปรับใช้กับภารกิจของหน่วยงานตัวเองและลงไปสนับสนุนการปฏิบัติในท้องถิ่นระดับต่างๆ มีทั้งกระทรวงสาธารณสุข การเคหะแห่งชาติ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

หลังจากนั้นประชาชนเริ่มตื่นตัวกันมากในช่วงรอยต่อระหว่างแผนฯ 8 และแผนฯ 9 มีการจัดเวทีระดมความคิดจากประชาชนในระดับจังหวัด ระดับอนุภาค และระดับชาติ กว่า 100 เวที มีคนจากภาคส่วนต่างๆ เข้าร่วมกว่า 20,000 คน เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาในแผนฯ 9 โดยเสนอให้มีเรื่องเมืองน่าอยู่ ปรากฏอยู่ในแผน 9 ซึ่งถือเป็นนโยบายของภาครัฐที่สำคัญสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในหลายๆ ด้าน ส่งผลให้เมืองน่าอยู่กลายเป็นกระแสที่คึกคักกันทั่วประเทศ

บังเอิญผมเป็นคนที่เพิ่งเข้าวงการ นะครับ อยากรู้ว่าแนวทางของเมืองน่าอยู่นี้จะไปทางไหน ไปยังไง ช่วยไขข้องข้องใจหน่อย

ความแตกต่างและความเปลี่ยนแปลง ที่ไม่หยุดนิ่ง

หลังจากที่ได้ระดมความคิดเห็นจากเวทีทั่วประเทศแล้ว ผนวกเข้ากับองค์ความรู้จาก
ปฏิบัติที่นำแนวทางขององค์การอนามัยโลกและ
สหประชาชาติมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย จึงได้
วางกรอบแนวคิดหลักการกว้างๆ เพื่อเป็นแนวทาง
ในการขับเคลื่อน “เมืองน่าอยู่” ไปในทิศทางเดียวกัน

ถ้ามีกรอบอย่างนี้ เมืองน่าอยู่
ก็เหมือนกันหมดนะสิ

ไม่หรอกครับ บ้านเมืองเรามีพื้นเพ
ที่แตกต่างกัน มีคนหลากหลายเชื้อชาติ
ต่างวัฒนธรรมต่างสภาพสังคม
สิ่งแวดล้อมต่างกัน การทำเมืองน่าอยู่
ก็ต้องแตกต่างกันด้วย จึงจะมีสีสัน

กรอบแนวคิดการพัฒนาเมืองนำอยู่
ชุมชนนำอยู่ เป็นกระบวนการพัฒนาที่เป็น
องค์รวมยึดคนเป็นศูนย์กลาง ยึดพื้นที่ยึด
ชุมชน อาศัยความเข้มแข็งของชุมชนเป็น
รากฐานการพัฒนา และการมีส่วนร่วมจาก
คนทุกกลุ่ม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย

โดยต้องยึดและทำความเข้าใจในหลักการพื้นฐานที่ว่า

เมืองนำอยู่ ชุมชนนำอยู่ แต่ละแห่งย่อมจะมีความแตกต่างกันไป
ตามศักยภาพความพร้อมอย่างสอดคล้องกันวัฒนธรรม ค่านิยมของ
สังคมชุมชนนั้นๆ และสอดคล้องกับความต้องการ ความพึงพอใจของ
ชาวเมือง ชาวชุมชนที่มีส่วนร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบด้วย นอกจากนี้
เมืองนำอยู่ยังมีลักษณะเป็นพลวัต คือ เป็นกระบวนการที่ต้องมีความ
เคลื่อนไหวแปรเปลี่ยนไม่หยุดนิ่ง ตามกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการ
ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

เมืองน่าอยู่ ต้องสมดุลมุ่งสู่ ความยั่งยืน

การทำเมืองน่าอยู่ก็คือการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สร้างความมั่นคงและสภาพแวดล้อมที่ดี ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ให้การบริหารจัดการพัฒนาเมืองและชุมชนอย่างมีส่วนร่วม มุ่งให้เกิดการบูรณาการ เกิดความสมดุลในทุกๆ ด้านและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน หากมองถึงองค์ประกอบหลักของความเป็นเมืองน่าอยู่ในมิติที่เชื่อมโยงกันอย่างมีบูรณาการและสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย จะจัดกลุ่มได้เป็น 4 มิติที่สำคัญที่

ทุกฝ่ายสามารถจะนำไปคิดกัน
ต่อและแปลงสู่การปฏิบัติ
เป็นองค์ประกอบย่อย ใน
ด้านต่างๆ ได้อย่างไม่
จำกัดเขี้ยวล่ะ

4 มิติหลักที่ว่านี้ได้แก่

**การมีสภาพแวดล้อม
ที่น่าอยู่ มีคุณภาพ
ชีวิตดีวิถีชีวิตดีครอบคลุม**

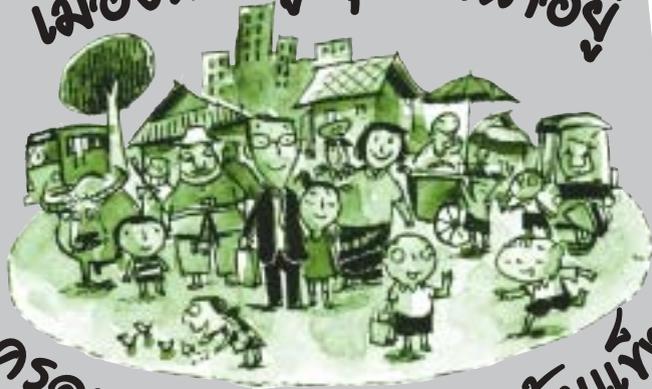
ทั้งด้านการมีสภาพแวดล้อม
ทางกายภาพดี โครงสร้างพื้น
ฐานเพียงพอ สังคมเข้มแข็ง เอื้ออาทรต่อกัน มี
ความสงบ สะดวก สะอาด ปลอดภัย มีระเบียบวินัย
มีเอกลักษณ์วัฒนธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีวิถีชีวิต
ความเป็นอยู่ดี มีความสุข

**การมีภูมิปัญญาท้องถิ่น
ที่มีคุณค่าและเป็น
ประโยชน์**

ช่วยเหลือเกื้อกูลให้ชุมชน
เข้มแข็ง มีการสืบทอดรักษาและปรับใช้ภูมิปัญญา
ท้องถิ่น ตลอดจนพัฒนาต่อยอดให้เกิดเทคโนโลยีที่
เหมาะสม นำมาใช้ประโยชน์กับการผลิต และวิถีชีวิต
ความเป็นอยู่ของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่

ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง

การมีเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกัน สามารถเพิ่มรายได้และจ้างงานทำได้ ด้วยการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ มีทั้งการส่งเสริม การจัดการทุนของชุมชน การผลิตสินค้าและบริการที่มาจากภูมิปัญญา สะท้อนเอกลักษณ์ของท้องถิ่น การยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์เชื่อมโยง สู่ตลาดภายในและนอกประเทศ รวมทั้งการใช้และพัฒนาเทคโนโลยี สารสนเทศ และพัฒนาให้เกิด ความเชื่อมโยง ชนบทและเมือง

การมีระบบบริหารจัดการที่ดี โดยจะมุ่งเน้นไปที่การบริหารจัดการพัฒนาเมืองและชุมชนอย่างมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบโปร่งใส เป็นธรรม ติดตาม

ตรวจสอบได้

ให้มีคนดี

มีระบบดี

วันนี้เรื่องเมืองน่าอยู่ไม่ใช่ของใหม่สำหรับชุมชนท้องถิ่นอีกแล้ว มีการขับเคลื่อนเรื่องเมืองน่าอยู่กันอย่างแพร่หลาย ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานหลายองค์กรได้นำเรื่องเมืองน่าอยู่ไปปฏิบัติโดยมีจุดเน้นที่ต่างกันไป มีรูปแบบ

วิธีการดำเนินงานที่หลากหลาย แต่มีหลักคิดที่คล้ายคลึงกันคือยึดพื้นที่ยึดชุมชนเป็นตัวตั้ง และมุ่งให้เกิดการมีส่วนร่วม และเกิดการบูรณาการเป็นสำคัญ การเริ่มในวันนี้จึงไม่ได้เริ่มต้นจากศูนย์ แต่สามารถที่จะเริ่มต้นจากจุดใดจุดหนึ่ง ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งก็ได้ อย่างเช่นที่ชุมชนเราได้ทำกันมา ทำให้เรารู้ได้ว่าการขับเคลื่อนเรื่องเมืองน่าอยู่นั้นที่กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในเมืองและชุมชน โดยอาจจะเริ่มต้นจากประเด็นที่สนใจของตัวเองหรือกลุ่มเป็นประเด็นร่วมในการทำงานด้วยกัน จากนั้นก็ขยายความร่วมมือหาแนวร่วมให้กว้างขึ้นเป็นเครือข่าย มีการกำหนดเป้าหมายเป็นทิศทางของการขับเคลื่อน แล้วใช้กิจกรรมเป็นตัวนำรวมคนรวมพลังกันลงมือทำกิจกรรมนั้นๆ ให้สำเร็จ แม้จะต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคก็จะร่วมกันคิดร่วมกันแก้ไขให้ลุล่วง ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงจาก

กิจกรรมเรื่องหนึ่งๆ ไปสู่เรื่องอื่นๆ ในสังคมชุมชนนั้นๆ ได้อีกด้วย ในบางเมืองบางชุมชนอาจใช้กระบวนการจัดทำแผนเป็นเครื่องมือที่จะเชื่อมร้อยผู้คนมาร่วมกันกำหนดทิศทางการพัฒนาเมืองและชุมชนของตน มีการจัดทำแผนงานโครงการและกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน โดยทำได้ตั้งแต่ระดับแผนชุมชน แผนท้องถิ่นระดับต่างๆ มาจนถึงแผนยุทธศาสตร์ทั้งหมด

นอกจากนี้ เรายังได้เรียนรู้ว่าในช่วงที่ขับเคลื่อนเมืองนำอยู่นั้น หากมีเครื่องมือที่ช่วยเผยแพร่แนวความคิด ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับเรื่องการทำเมืองนำอยู่ ก็จะช่วยสร้างความเข้าใจ กระตุ้นให้เกิดการตื่นตัว ปลุกจิตสำนึกการมีส่วนร่วมคิดร่วมทำได้ดีทีเดียว การใช้สื่อสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นสื่อบุคคล สื่อพื้นบ้าน เวทีสาธารณะต่างๆ จึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ และสร้างการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี อีกเรื่องหนึ่งที่ไม่ควรละเลยก็คือ **การประเมินผล** ต้องมีการคิดค้นจัดทำตัวชี้วัดว่า

เราทำงานเมืองนำอยู่ได้ก้าวหน้าบรรลุผลตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ทำให้รู้ว่าจะต้องปรับปรุงพัฒนานโยบายและแนวทางด้านใดให้เข้มแข็งขึ้นบ้าง

บทบาทและพลังร่วมของภาคีการพัฒนา

การทำเมืองน่าอยู่ต้องช่วยกันหลายฝ่ายจึงจะประสบความสำเร็จ เขาเรียกว่า ภาคีการพัฒนา มีทั้งภาคีที่เป็นชุมชนและประชาสังคม ภาคการเมือง ภาคราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งแต่ละส่วนก็มีบทบาทต่างๆ กันไปตามภารกิจหลักของแต่ละภาคี หากจะแบ่งให้เห็นชัดเจนโดยยึดโยงกับพื้นที่เป็นตัวตั้ง ก็คงมี 2 ส่วนใหญ่ๆ คือระดับหน่วยงานและองค์กรภาคีใน ส่วนกลางกับระดับพื้นที่ในส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่นและชุมชน

ในระดับหน่วยงานและองค์กรในส่วนกลาง มักจะเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการผลักดันสร้างกระแสเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ ในเชิงนโยบายและสนับสนุนให้มีการนำไปปฏิบัติในระดับพื้นที่ ท้องถิ่น ชุมชน โดยมีจุดเน้นตามภารกิจและบทบาทหลักของหน่วยงานนั้นๆ และใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งอาจจะเข้มข้นกว้างขวางมากน้อยต่างกันไป ตัวอย่างบทบาทและพลังร่วม ของภาคีการพัฒนาในระดับนี้ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทยได้ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ โดยใช้นโยบายบ้านเมืองน่าอยู่ เชิดชูคุณธรรมที่มุ่งให้เกิดการบริหารจัดการในพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม เป็นการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนอย่างมีบูรณาการ โดยมีภาพกว้างขวาง มีสาระการเป็นเมืองที่น่าอยู่ควรต้องมีระบบผังเมืองที่ดี ปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ปลอดภัยจากภัยยาเสพติดและอาชญากรรม มีการจัดระเบียบสังคมที่ดี ประชาชนมีรายได้เพียงพอ ได้รับการบริการพื้นฐานที่ดีจากรัฐ มีระบบการศึกษา การดูแลสุขภาพอนามัย ดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและมีคุณธรรม เป็นผลให้ทุกจังหวัดรับเอานโยบายนี้ไปพัฒนาเร่งสร้างบ้านเมืองให้น่าอยู่ผ่านกิจกรรมโครงการต่างๆ ร่วมกับประชาคมแต่ละจังหวัดอย่างต่อเนื่อง

ในส่วนของการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรามักจะคุ้นชินกับบทบาทของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่ได้ขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองน่าอยู่

มาอย่างต่อเนื่องตามแผนปฏิบัติการท้องถิ่น (LOCAL AGENDA 21) ที่ยึดแนวคิดและนโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืน มุ่งให้เกิดดุลยภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน การดำเนินงานที่ผ่านมาได้รับความร่วมมือจากองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศสวีเดน ดำเนินโครงการนำร่องในพื้นที่เทศบาล เช่น ตรัง นครราชสีมา ลำพูน เพื่อเสริม

สร้างสมรรถนะศักยภาพของผู้นำและประชาชน ให้ประชาชนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มวิเคราะห์ปัญหา กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบายกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ มีการดำเนินการร่วมกัน และการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องด้วยการพัฒนาตัวชี้วัดขึ้นมา

สำหรับกระทรวงสาธารณสุข พวกเราคงจำกันได้ว่าเป็นหน่วยงานแรกที่ทำเรื่องเมืองนำอยู่ โดยกรมอนามัยเป็นผู้ดำเนินการ ใช้แนวคิด HEALTHY CITY ขององค์การอนามัยโลก มาปรับใช้ในประเทศไทยเมื่อ ปี 2539 โดยเปิดพื้นที่นำร่อง 5 จังหวัด ได้แก่ กทม. (บางเขต) เทศบาลนครราชสีมา พะเยา พนัสนิคม และเทศบาลนครยะลา ต่อมาในปี 2540 - 2541 กรมอนามัยได้ขยายผลทดลองในอีก 4 เมือง ได้แก่ เทศบาลเมืองเพชรบุรี ตรัง นครสวรรค์ ขอนแก่น เป็นการปูพื้นฐานแนวคิดเรื่องสุขภาวะ เรื่องเมืองนำอยู่ และแนวคิดการทำงานร่วมกันเป็นภาคีระหว่างรัฐและประชาชน นอกจากนี้ ได้ให้ความสำคัญกับการค้นคว้า วิจัย ทดลอง สาธิตในพื้นที่เฉพาะลักษณะต่างๆ กัน และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพสุขภาวะของประชาชนคนไทย เช่น โครงการโรงแรมนำอยู่นำพัก โครงการสวนสุขภาพนำรื่นรมย์ โครงการตลาดสดนำซื้อ เป็นต้น

ภาคีที่มีบทบาทสำคัญอีกหน่วยหนึ่งก็คือ **สภาพัฒนา** ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางในการเชื่อมประสาน และส่งเสริมให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ และการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ ด้วยการสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้และสร้างเครือข่ายความร่วมมือของภาคีพัฒนา

นอกจากหน่วยงานภาครัฐแล้ว องค์กรต่างๆ ที่อยู่ในส่วนกลางและมีบทบาทในการนำเมืองน่าอยู่ก็ มีอยู่ มาก ตัวอย่างเช่น **สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย** ซึ่งเป็นเครือข่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ให้ความสำคัญในการกระตุ้นท้องถิ่นให้ตื่นตัวในการทำเมืองน่าอยู่ ด้วยการดำเนินโครงการประกวดเทศบาลเมืองน่าอยู่มาอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งฝึกอบรมสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำตัวชี้วัด การประเมินเทศบาลเมืองน่าอยู่ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของเทศบาลต่อไป **สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย** ยึดหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวทางแผนปฏิบัติการท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยบทบาทของสถาบันได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาเมืองน่าอยู่ใน 3 ลักษณะคือ โครงการศึกษาวิจัย โครงการเชิงปฏิบัติการและการสนับสนุนร่วมมือกับหน่วยงานภาคีต่างๆ โดยปัจจุบัน

กำลังดำเนินงานโครงการในระดับนโยบาย เช่น โครงการพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย **ระดับท้องถิ่น** เช่น โครงการศึกษาพัฒนาตัวชี้วัดเทศบาลและเขตน่าอยู่อย่างยั่งยืน โครงการรณรงค์รักษาภูมิอากาศเพื่อเมืองน่าอยู่ รวมทั้งโครงการจัดทำแผนแม่บทสิ่งแวดล้อมชุมชน

นอกจากนี้ ยังมีสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา มูลนิธิต่างๆ ที่เป็นภาคีการพัฒนาเมืองน่าอยู่มาอย่างต่อเนื่อง และมีบทบาทสำคัญในการผลักดันการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ลงสู่พื้นที่โดยอาศัยพลังความร่วมมือระหว่างภาคชุมชน ภาคประชาสังคม ภาครัฐทั้งส่วนท้องถิ่น ส่วนภูมิภาค และส่วนกลางที่จะเข้าไปช่วยหนุนเสริม ซึ่งคงจะมีโอกาสได้เล่าถึงงานที่พวกเขาไปทำในพื้นที่ให้พวกเราได้ฟังกันในช่วงหลังจากได้ไปเรียนรู้ดูงานกลับมาแล้ว

วันนี้เราจะเดินทางไปดูงานในเมืองและชุมชนอื่น ดูสิว่าแต่ละแห่งเขานำเอานโยบายเมืองน่าอยู่ไปทำกันอย่างไร มีวิธีการทำงาน มีแผนงาน โครงการกิจกรรมที่น่าสนใจอะไรบ้าง เกิดความสำเร็จอย่างไร เอาละ! ถ้าพร้อมแล้วเราไปดูกันให้ทุกภาคเลย

ตึกเก่าเล่าเรื่อง เมืองภูเก็ต

ไฮโย ถึงภูเก็ตแล้ว “ไข่มุกแห่งอันดามัน” ฝรั่งนักท่องเที่ยวเต็มไปหมด แต่...เอทำไมมีตึกเก่าๆ โบราณๆ เยอะจัง

นี่แหละ ตึกเก่าๆ พวกนี้ล้วนมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เป็นเอกลักษณ์หนึ่งของเมืองภูเก็ตเชียวนะ ช่วยเติมสีสันของความเป็นภูเก็ตเมืองน่าอยู่

แต่ก่อนที่เราจะคุยเรื่อง
การอนุรักษ์ตึกเก่า ซึ่งได้ทำ
กันมาอย่างต่อเนื่อง และถูก
บรรจุไว้เป็นแผนงานหนึ่งใน
แผนพัฒนาเมืองภูเก็ต เรา
มาดูว่าเทศบาลเมืองภูเก็ต
ได้ทำอะไรไปบ้างในการ
พัฒนาภูเก็ตเมืองน่าอยู่

เทศบาลนครภูเก็ตได้วางเป้าหมายที่จะพัฒนาเมือง
ภูเก็ตให้น่าอยู่น่าอาศัย ด้วยวิสัยทัศน์ที่มาจากความ
ต้องการของชาวภูเก็ตแปลงมาสู่แนวนโยบายที่มุ่งเน้นให้
ประชาชนกินดีอยู่ดี สุขภาพดี จิตใจดี สืบทอดรักษา
ประเพณีวัฒนธรรมที่ดี มีวิถีชีวิตดี อยู่ในเมืองที่
สะอาดปลอดภัยมีระบบบริหารงานที่มี
ประสิทธิภาพ โปร่งใส ประชาชนมีส่วนร่วม

โดยในการทำงานได้ใช้กระบวนการ
มีส่วนร่วมจัดทำยุทธศาสตร์ที่จะ
นำพาภูเก็ตสู่เมืองน่าอยู่ที่สำคัญๆ
เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ที่มุ่งพัฒนาโครงข่ายสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ให้เพียงพอ สะดวก
ปลอดภัย มีการวางผังเมืองอย่างเป็นระบบ **การบริหารจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ที่มุ่งควบคุม ป้องกันแก้ไขมลภาวะ
ส่งเสริมการอนุรักษ์และรักษาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น เช่น เรื่อง
การอนุรักษ์ย่านเมืองเก่า ประเพณีการกินเจของชาวจีน **การดูแล
รักษาสิ่งแวดล้อม** มีการจัดตั้งประชาคมพิทักษ์สิ่งแวดล้อม
เมืองภูเก็ต ซึ่งเทศบาลสนับสนุนอย่างเต็มที่ การพัฒนาเพิ่ม
พื้นที่สีเขียว สวนสาธารณะ **การพัฒนาเศรษฐกิจ** ตามแนว
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ
การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจของคนท้องถิ่น ให้ประชาชน
มีงานทำ อยู่ดีกินดี ส่วนในด้านการพัฒนาสังคม ขยาย
โอกาสการศึกษาทั้งในและนอกระบบ
ดูแลสุขภาพของประชาชนโดยการใช้
ยุทธศาสตร์ “สร้างนำซ่อม” และดูแล
ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ในเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหาร
จัดการพัฒนาเมืองนั้น เทศบาลให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง
และนำมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม ในการดำเนินงานโครงการ
มาตรการและกิจกรรมต่างๆ เช่น ในกรณีการอนุรักษ์ตึกเก่า
ย่านการค้าเมืองภูเก็ตที่มีความโดดเด่น ซึ่งจะพูดต่อไป

ทำไมตึกเก่าๆ โบราณๆ กลับมีความสำคัญนัก เห็นใครๆ เขาก็ทาบทิ้งกัน สร้างใหม่ไม่ดีกว่าหรือ

เป็นเรื่องของคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ที่คนในชุมชนต้องทำความเข้าใจและให้ความสำคัญ ซึ่งที่ภูเก็ตนี้ชาวภูเก็ตและเทศบาลเห็นความสำคัญตรงกัน

สำคัญยังไง เล่าให้ฟังหน่อยสิ

ภูเก็ตที่เรารู้จักในวันนี้คือเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง แต่ในอดีต คือแหล่งแร่และซื้อขายดีบุก ในช่วงศตวรรษที่ 18 (ปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา) โดยชาวโปรตุเกสและฮอลันดา อาคารตึกแถวที่สร้างขึ้นนี้ ก็สร้างด้วยเงินทดแทน ที่เรียกเก็บจากเหมืองแร่ซึ่งมีมากมายมหาศาล จนสามารถพัฒนาเมืองให้เจริญรุ่งเรืองเท่ากับเมืองท่าต่างๆ ในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ โดยเฉพาะเมืองที่มีการค้าขายแร่ดีบุก ได้แก่ ปีนัง สิงคโปร์ มะละกา และไทปิง เป็นต้น

ตัวอาคารเป็นงานสถาปัตยกรรมแบบชิโน-โปรตุกีส สลักเสลาสวยงามด้วยลวดลายประดับที่อลังการ ตึกเก่าเหล่านี้กินบริเวณตั้งแต่ ถนนกลาง ซอยรมณีย์ ถนนพังงา ถนนกระบี่ ถนนเยาวราช ถนนดีบุก และถนนรัชฎา รวมกันแล้วมีเนื้อที่กว่า 210 ไร่ นับเป็นบริเวณย่านเมืองเก่าที่บรรพบุรุษชาวภูเก็ตได้ก่อสร้างและดำเนินวิถีชีวิตมานานกว่า 100 ปี

เขาหันมาให้ความสำคัญและเริ่มอนุรักษ์ฟื้นฟูอาคารเก่า
ในเมืองภูเก็ตกันตั้งแต่เมื่อไร เริ่มต้นอย่างไร

ความจริงการอนุรักษ์อาคารเก่าในเมืองภูเก็ตนั้นได้เริ่มทำมานานแล้วกว่า 20 ปี และมีพัฒนาการมาเป็นลำดับโดยแบ่งออกเป็นสองช่วงเวลา คือ

ช่วงแรก เป็นการอนุรักษ์โดยเจ้าของอาคารเอง ที่มีความตั้งใจ อดทน เสียสละ ดำเนินการบูรณะซ่อมแซม จนในปี 2523 เริ่มมีการรวบรวมข้อมูล หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของอาคาร โดยกลุ่มผู้สนใจประวัติศาสตร์เมืองภูเก็ต

ช่วงที่สอง ในปี 2535 องค์กรความร่วมมือทางด้านเทคนิคแห่งประเทศไทยได้ร่วมกับเทศบาลเมืองภูเก็ตและจังหวัดภูเก็ตในการบรรจุโครงการอนุรักษ์ย่านการค้าเมืองเก่าไว้ในแผนสิ่งแวดล้อมจังหวัดภูเก็ต ซึ่งต่อมาในปี 2537 เทศบาลเมืองภูเก็ตได้จัดตั้งโครงการพัฒนาและอนุรักษ์ย่านการค้าภูเก็ตให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเทศบาล และได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันนี้

มรดกของเรา

เมืองเก่าภูเก็ต

เทศบาลมีบทบาทอย่างสูงในการอนุรักษ์ช่วงที่สอง โดยมีส่วนในการกระตุ้นปลุกจิตสำนึกให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมาเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์อาคารเก่าท่ามกลางกระแสการพัฒนาให้ภูเก็ตเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลก กิจกรรมต่างๆ ที่ทางเทศบาลได้ดำเนินการได้แก่

การจัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรม และจัดทำแผนพัฒนาและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมในพื้นที่นำร่อง คือ ถนนกลาง โดยให้คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เป็นผู้ดำเนินการศึกษา การอบรมช่างฝีมือ เนื่องจากการขาดแคลนช่างที่จะซ่อมแซมงานศิลปะแบบโบราณของอาคารที่ทำการอนุรักษ์ การจัดนิทรรศการและจัดงานย้อนอดีตเมืองภูเก็ต ซึ่งได้กลายเป็นกิจกรรมประจำปีต่อเนื่องมา ตั้งแต่ 2541 จนถึงปัจจุบัน มีการจัดเส้นทางชมเมืองเก่าศึกษาหาความรู้ในสถานที่ต่างๆ มีระยะทาง 4.6 กิโลเมตร ที่มีทั้งหมด 6 ช่วงย่อยๆ ตั้งแต่ ศูนย์ข่าวพรหมเทพ จนถึงบ้านหลวงอนุภาษภูเก็ตการ

บนถนนเทพกระษัตรี พร้อมกับการฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมวิถีชีวิตดั้งเดิมของภูเก็ตทั้งในด้านอาหาร ขนม การละเล่น การแต่งกายในงานดังกล่าวด้วย

กระบวนการชุมชนกับการอนุรักษ์และพัฒนา

ฟังแล้วดูเหมือนง่าย สนุกดีนะ

ความจริงก็ไม่ง่ายหรอกนะ แต่ทุกคนได้ร่วมแรงร่วมใจกันในการแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นจุดเด่นที่สำคัญของโครงการนี้คือ การจัดการด้านกระบวนการอนุรักษ์พัฒนาและการที่ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ขั้นระดมความคิดเห็น มีการประชุมกันตามบ้านและโรงเรียนนับครั้งไม่ถ้วน เพื่อให้ทุกฝ่ายมีความเข้าร่วมกัน ตระหนักในคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและประวัติศาสตร์ของเมืองเกิด จิตสำนึกสาธารณะ พร้อมทั้งจะเสียสละร่วมกันพัฒนาแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ลุล่วง โดยเฉพาะการแก้ปัญหาเรื่อง หง่อคาเกี (คือทางเดินหน้าตึกแถวที่ทะลุกันทุกห้อง) ซึ่งมีการปิดล้อมและใช้พื้นที่อยู่ในขณะนั้น ต้องอาศัยการพูดคุย ทำความเข้าใจอย่างมีส่วนร่วมและเสียสละ ทำให้สามารถเปิดทะลุถึงกันได้กลายเป็นอาเขตที่มีความงดงามเช่นในปัจจุบัน ก็ด้วยจิตสำนึกและความเข้าใจที่ชุมชนมีอยู่นี้แหละ จะทำให้อนาคตของการพัฒนาและการอนุรักษ์เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และมีความสมดุลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนเอง

โครงการอนุรักษ์ตึกเก่าของภูเก็ตนี้นับได้ว่าประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้เห็นทั้งกระบวนการคิดและทำงานของภาครัฐ รวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และพัฒนาการในสังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ซึ่งจะเป็นแบบอย่างกรณีศึกษาให้กับการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนเก่าในเมืองอื่นๆ ต่อไป...

ทับเที่ยงหรือที่เรียกกันติดปากว่า “ตลาดทับเที่ยง”
เป็นชื่อที่ใช้เรียกขานบริเวณย่านตัวเมืองตรัง ซึ่งเป็น
ที่ตั้งของเทศบาลนครตรังในปัจจุบัน เป็นทั้งย่านธุรกิจ
การค้า ศูนย์กลางการศึกษา และศูนย์กลางข้อมูล
ข่าวสาร ความเป็นเมืองหน้าอยู่ของตรังมีลักษณะ
จุดเน้นอยู่ที่คน การรวมกลุ่มและวิถีชีวิต
ดังที่จะได้พบต่อไปนี้

ชีวิตสาธารณะ...

วิถีพลเมืองท้องถิ่นตรัง

ทำไมคนที่นี่ถึงนิยมกินซากาแฟ
กันนัก มองไปร้านไหนคน
ก็เต็มไปหมด แหม! หอมกลิ่น
กาแฟกับหมุย่างจั้งเลย

การกินกาแฟเป็นวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของ
คนที่นี่เลยแหละ เขาพบปะกันจนกลายเป็น
สภากาแฟขนาดย่อมๆ อยู่ทั่วไป ประชุมกัน
ทุกวัน วันละ 3-4 รอบเนาะ

สภากาแฟ...วิถีชีวิตคนทับเตี๋ยง

ในตลาดทับเตี๋ยงมีร้านกาแฟอยู่มากมาย เป็นพื้นที่สาธารณะที่สำคัญและแน่นอนอยู่ในวิถีชีวิตของคนทับเตี๋ยง โดยเฉพาะผู้ชายทั้งหมดและแก่จะตื่นแต่เช้ามีด เดินทางมายังร้านกาแฟเจ้าประจำ จุดหมายมิใช่เพื่อดื่มกาแฟเท่านั้น แต่เพื่อการพบปะพูดคุยกับเพื่อนฝูง และแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลกัน นั่งล้อมวงอภิปรายกันในโต๊ะกาแฟ บางครั้งอภิปรายกันข้ามโต๊ะก็มี กลายเป็น “สภากาแฟ”

ขนาดย่อม ตามผนังร้านกาแฟก็เปรียบเป็นกระดานข่าวสารณะที่ผู้คนจะเอาข่าวสารมาประกาศกันมีตั้งแต่ไปสเตอร์โฆษณา ไปสเตอร์หนัง และไปสเตอร์งานต่างๆ

จากตรังเคเสวนาถึงประชาคมทับเที่ยง

ประชาคมทับเที่ยง เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการในปี 2542 แต่ก็มีพัฒนาการที่น่าสนใจ เพราะเติบโตมาจาก “สภากาแพ” เล็กๆ มีระยะการพัฒนาแบ่งเป็น 4 ระยะ ได้แก่

1 **ระยะเสียงสะท้อนของพลเมือง** เริ่มจากกลุ่ม “สภากาแพ” เล็กๆ ของพวกนักคิด นักเขียน นักกิจกรรม ที่มองเห็นปัญหาและความเปลี่ยนแปลงในตัวเมืองทับเที่ยง จึงอยากที่จะถ่ายทอดความคิดของตนสู่สาธารณะ จึงได้รวมกลุ่มกันก่อตั้งหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งชื่อว่า **“หนังสือพิมพ์แม่น้ำ”**

2 **ระยะแห่งแรงบันดาลใจ** เป็นระยะที่กลุ่มนักคิด นักเขียนกำลังดำเนินงานตั้งหนังสือพิมพ์ “แม่น้ำ” อย่างออกรส ช่วงจังหวะเดียวกับการเรียกร้องให้ยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ช่วงปี 2539 กลุ่มแกนที่ได้ใช้หนังสือพิมพ์เป็นเวทีสาธารณะในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้คนที่มาต่อสถานการณ์หน้าเมือง โดยเฉพาะประเด็นการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ มีการจัดกิจกรรมเวทีชาวบ้านเรื่องการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ในขณะที่แกนนำกลุ่มได้เรียนรู้และเริ่มรับแนวคิด “ประชาสังคม” จากสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคมมาใช้

3

ระยะเสวนาสู่ปฏิบัติการในปี 2540

หนังสือพิมพ์แม่น้ำได้ปิดตัวลง กลุ่มแกนนำได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นการจัดเวทีพูดคุย เรียกว่า “เวทีตริงเคเสวนา” เป็นพื้นที่สาธารณะที่มีผู้ให้ความสนใจและสนับสนุนด้านการเงินทั้งพ่อค้า ประชาชน ข้าราชการ และนายกเทศมนตรี จนพัฒนาสู่ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ ตามแนวทาง “ประชาสังคม” ร่วมพัฒนาและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในท้องถิ่น ชุมชน เช่น กรณีโครงการพัฒนาปรับปรุงสะพานพังสุรินทร์ ซึ่งเป็นสวนสาธารณะเก่าแก่ของเมืองตรัง จนเรื่องสามารถยุติลงได้ด้วยดีนับเป็นจุดหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญ

นอกจากจะทำให้เกิดแนวร่วมการรวมตัวของกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มสุขภาพดี กลุ่มชุมชนเข้มแข็ง กลุ่มสตรีตริง กลุ่มวิสัยทัศน์ 2001 มารวมตัวกันเป็น “ประชาคมทับเที่ยง” แล้วยังได้กระตุ้นให้เทศบาลนครตรังหันมาให้ความร่วมมือสนใจเรื่องเมืองน่าอยู่มากขึ้น เกิดความร่วมมือที่ดีระหว่างภาคประชาคมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผ่านกระบวนการเรียนรู้และการจัดการร่วมกับภาคีต่างๆ ใน การดำเนินการประชุมจัดทำ “วิสัยทัศน์ทับเที่ยงน่าอยู่ 2552”

4

ระยะแตกหน่อเติบโต เป็นช่วงนับตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา หลังการประชุมวิสัยทัศน์ทับเที่ยงเมืองน่าอยู่ 2552 ซึ่งเป็นการประชุมครั้งสำคัญ เพราะทำให้ “ประชาคมทับเที่ยง” เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ มีการวางเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วมกัน มีการกำหนดระยะเวลาของการปฏิบัติ กำหนดเป็นแผนระดับท้องถิ่นทั้งแผนด้านการสร้างสุขภาพ กิจกรรมเกี่ยวกับเด็กและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การรักษาสุขภาพแวดล้อม และสาธารณสุขสมบัติ การสร้างความเข้มแข็งในครอบครัวที่ผนวกรวมเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลนครตรัง เกิดเป็นเป้าหมายร่วมเพื่อเมืองน่าอยู่ นับเป็นแบบอย่างอันดีที่ให้เห็นความร่วมมือมือจาก 4 ภาคส่วน คือ **ภาคราชการ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม** “ประชาคมทับเที่ยง” จึงเป็นเสมือนเวทีสาธารณะสำหรับคนทับเที่ยงที่สนใจทำงานเพื่อสังคมและต้องการให้ทับเที่ยงเป็นเมืองน่าอยู่อย่างแท้จริง

แล้วในมุมมองของเทศบาลได้ทำอะไรในเรื่องเมืองน่าอยู่บ้าง

เครื่องมือและกระบวนการ ทำเมืองให้น่าอยู่อย่างยั่งยืน

เทศบาลเราเห็นว่าการทำเมืองน่าอยู่ให้สำเร็จได้นั้นต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในทุกขั้นตอนของการพัฒนา มันสอดคล้องตามรัฐธรรมนูญและเป็นการสนองความต้องการของประชาชน จุดอ่อนของสังคมตอนนี้คือเรื่องชุมชนไม่เข้มแข็ง เราคิดว่าถ้าจะพัฒนากันจริงๆ ประชาชนต้องคิดเป็นทำเป็น ดังนั้นหากมีเครื่องมือหรือกระบวนการใดๆ ที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้ เทศบาลก็จะสนับสนุนตัวอย่าง เช่น โครงการทั้งหมดที่ประชาคมทับเที่ยงนำเสนอมา ก็ช่วยสร้างให้ชุมชนเข้มแข็งได้ เราก็เลยนำเข้ามาเป็นแผน 5 ปี แล้วตั้งงบประมาณให้กำหนดเป็นแผนปีตามลำดับความสำคัญ

นอกจากนี้ เทศบาลยังได้ดำเนินนโยบายยุทธศาสตร์ที่มุ่งให้ความสำคัญกับการศึกษา
สู่ชุมชน การสร้างเสริมสุขภาพอนามัยภายใต้คำขวัญ “สุขภาพดีไม่มีขาย อยากได้ต้อง
ออกกำลังกาย” การจัดระเบียบปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองเป็นเทศบาลแห่งแรกที่น่าสายไฟโทรศัพท์
ลงใต้ดิน ทั้งยังได้รับความร่วมมือจากโครงการความร่วมมือไทย-สวีเดน ตามแนวทาง
ของแผนปฏิบัติการ 21 ระดับท้องถิ่น เป็นเทศบาลนำร่องของท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา
อย่างยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้มีความตระหนักถึงหน้าที่รับผิดชอบ
การมีจิตสำนึกร่วมกันอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเองเพื่อนำ
ไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
ตลอดไป

พิพิธภัณฑ์เมืองน่าอยู่

โอ้โฮ!
นี่สะพานอะไรนะ
สวยงามจริงๆ

อ้อ สะพานเอกาทศรถ เป็นสะพานข้ามแม่น้ำ
น่านมีการก่อสร้างปรับปรุงบูรณะใหม่ โดยนำ
รูปแบบหงส์ และลวดลายปูนปั้นที่ประดับอยู่
ตามชั้นแถบบัวหน้ากระดานของปราสาทแบบ
ขอมในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
มาตกแต่งราวสะพานอย่างสวยงาม
เป็นความภูมิใจของชาวพิษณุโลกเชียวละ

พิษณุโลกเป็นเมืองเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ มีแม่น้ำ
น่านไหลผ่านตัวเมือง และมีเรือนแพจำนวนมาก
อยู่ในลำน้ำน่าน จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของเมือง
ไปเสียแล้ว เมืองค์พระพุทธชินราชที่ถือว่าเป็น
พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองและสวยงามที่สุดองค์หนึ่ง
ของโลก

การพัฒนาเมืองน่านอยู่ ชุมชนน่านอยู่เป็นเรื่องที่เทศบาลนครพิษณุโลกให้ความสำคัญและดำเนินการมา
อย่างต่อเนื่อง ภายใต้กรอบวิสัยทัศน์พิษณุโลกเมืองน่านอยู่ ที่มาจากความต้องการของประชาชน คือ “กายภาพเด่น
สังคมดี คุณภาพชีวิตได้มาตรฐาน” มีการกำหนดยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาที่ครอบคลุมทุกด้านทั้งกายภาพ
สิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิต และการบริหารจัดการ ด้วยการเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา
มากขึ้น พร้อมกับส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชุมชนย่อยและเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชน ทำให้การพัฒนาแก้ไข
ปัญหาต่างๆ ได้รับการตอบสนอง และมีส่วนร่วมจากชุมชนได้อย่างกว้างขวางทั่วถึง

ผลจากการดำเนินงานเมืองน่านอยู่มีรูปธรรมและตัวอย่างเช่น การพัฒนา
คูเมืองพิษณุโลก ซึ่งคูเมืองพิษณุโลกนี้สร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ได้รับการขึ้นทะเบียนจากกรมศิลปากร
ให้เป็นโบราณสถาน ตั้งแต่ปี 2497 ปัจจุบันเราพัฒนาให้
กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ อนุรักษ์
โบราณสถานควบคู่ไปกับการรักษาสภาพแวดล้อมให้มี
ระเบียบสวยงามเพื่อความเป็นเมืองน่านอยู่

เทศบาลนครพิษณุโลกนี้ เห็นความสำคัญในการสนับสนุนให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยเฉพาะเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งเราได้ร่วมมือทางวิชาการกับรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันในการศึกษาการจัดการขยะมาอย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้มีการวางกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนเมืองอย่างเป็นระบบ ปัจจุบันมีชุมชนที่ร่วมมือกันมาอย่างต่อเนื่องถึง 41 ชุมชนแล้ว เตียวผมจะพาไปชมชุมชนตัวอย่าง นะครับ

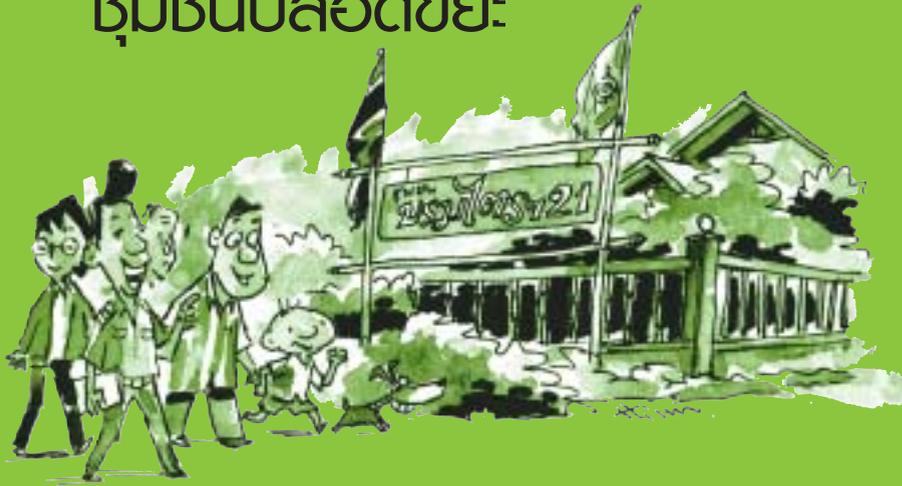

ได้รู้มาว่า ที่พิษณุโลกนี้ มีโครงการเด่นๆ ที่ทำร่วมกับชุมชนไว้มากมาย เลาให้ฟังหน่อยสิครับ

ชุมชนไตรโลกนาถ 21

ชุมชนปลอดขยะ

นี่แหละ ชุมชนตัวอย่างของการจัดการขยะมูลฝอย
โห! สะอาดจัง ไม่มีถังขยะอยู่หน้าบ้านเลย

ชุมชนนี้เป็นตัวอย่างหนึ่งในหลายๆ ชุมชนที่
ประสบความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอย ด้วยการ
พัฒนาให้กลายเป็นชุมชนปลอดถังขยะ แต่ละครัวเรือน
จะมีถังขยะเก็บไว้ในบ้าน 2 ใบ คือ ถังขยะชีวภาพและ
ถังขยะทั่วไป

แล้วขยะพวกนี้เอาไปทำอะไรได้บ้าง

ใช้ทำปุ๋ยก็ได้
ประหยัดเงินจริงๆ

ได้ประโยชน์หลายต่อ
เขี้ยวคะ ขายได้เงินแล้ว
ยังช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม
อีกด้วย

ขยะพวกนี้มีประโยชน์มากเลย ถ้าเราจัดการเป็นส่วนที่เป็นขยะชีวภาพก็จะนำไปหมักเป็นปุ๋ยชีวภาพ ใช้ลดน้ำต้นไม้ ล้างห้องน้ำ เป็นต้น ส่วนขยะรีไซเคิลหรือขยะขายได้ ก็เข้าระบบธนาคารขยะรีไซเคิลต่อไป ส่วนขยะที่เหลือก็นำให้รถเทศบาลที่เข้าไปเก็บเพียงอาทิตย์ละครั้ง ทำให้เทศบาลสามารถลดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บขยะได้ถึง 70% เราก็ได้ประหยัดงบประมาณและบ้านเมืองก็สะอาดสวยงามด้วย

อย่างนี้เขาเรียกว่า
แปลงขยะเป็นทุนนะ

ธนาคารขยะรีไซเคิลนี้แท้จริงๆ นะ
ชาวบ้านก็ตั้งธนาคารเองได้แฮะ

ได้สิ มีประโยชน์อย่างมากด้วย
เดี๋ยวจะพาไปแนะนำให้รู้จักกับ
ธนาคารขยะรีไซเคิลในอีกชุมชนหนึ่ง

ชุมชนพันปี

กับธนาคารขยะรีไซเคิล

ชุมชนพันปีเป็นอีกชุมชนหนึ่งที่มีความโดดเด่นในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย โดยรวมตัวกันจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิล โดยปรึกษาหารือวางแผนร่วมกับวัดและโรงเรียน เป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีบทบาทอย่างสูงในการส่งเสริมการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยเน้นที่เยาวชนเป็นหลัก ใช้สถานที่ของโรงเรียนหรือของชุมชนเป็นที่ดำเนินกิจกรรม เป็นการฝึกฝนสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชนและคนในชุมชน

แล้วธนาคารขยะนี้ทำงานกันอย่างไรยุ่งยากหรือเปล่า

ไม่ยุ่งยากหรือก่ละ การดำเนินการก็มีลักษณะคล้ายๆ กับธนาคารการเงินทั่วไป โดยมีขั้นตอนการจัดตั้งอย่างง่ายๆ ดังนี้

- **จัดตั้งคณะทำงาน** ซึ่งประกอบด้วยครูและนักเรียน ให้มีการกระจายความรับผิดชอบในทุกระดับชั้นเรียน
- **สำรวจร้านรับซื้อของเก่า** โดยคณะทำงานต้องสำรวจข้อมูลของราคาและประเภทวัสดุที่รับซื้อ
- **ประสานร้านรับซื้อของเก่า** เพื่อหาร้านที่ยินดีเข้าร่วมโครงการและตกลงราคาซื้อที่เหมาะสมและเป็นธรรม
- **การประชาสัมพันธ์** โดยเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ ให้เกิดความร่วมมือในโรงเรียน และวิธีการมีส่วนร่วมในกิจกรรมธนาคารขยะ
- **เตรียมสถานที่** ใช้สถานที่ว่างในโรงเรียนหรือวัดที่สามารถคุ้มแดดคุ้มฝนได้ เพื่อจัดเก็บวัสดุโดยแยกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ พลาสติก แก้ว โลหะ และอโลหะ

ในขั้นตอนการดำเนินงาน เมื่อสมาชิกทำการคัดแยกขยะแล้ว นำมาฝาก ก็จะมีการลงบันทึกในสมุดคู่ฝากเป็นประเภทวัสดุและจำนวนเงิน ซึ่งสมาชิกสามารถถอนเงินได้ตามข้อกำหนดการดำเนินงานของแต่ละธนาคาร ส่วนกำไรและดอกเบี่ยชุมชนก็นำไปใช้ประโยชน์ในเรื่องต่างๆ เช่น เป็นค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่เป็นทุนการศึกษาให้กับนักเรียนเรียนดี แต่ยากจน จัดเป็นงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน วัด และโรงเรียนต่อไป

นี่ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่ทำให้เห็นถึงการร่วมกันจัดการพัฒนาแก้ไขปัญหาชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

อุตรดิตถ์เมืองงาม

อุตรดิตถ์เป็นเมืองเล็กๆ ที่มีขนาดพื้นที่ในเขตเทศบาลเมือง 13.49 ตารางกิโลเมตร มีประชากรเพียง 40,000 คนเศษ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจที่เติบโต ตามกระแสโลกาภิวัตน์ก็ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม สภาพความเป็นอยู่และสุขภาพอนามัยของประชาชน เช่นเดียวกับเมืองใหญ่อื่นๆ การใช้แนวคิดและกลวิธีดำเนินการเรื่องเมืองน่าอยู่มาพัฒนาท้องถิ่น ในลักษณะผสมผสานปัจจัยแวดล้อมทั้งในด้านการบริหารและจัดการ ด้านสังคม เศรษฐกิจ กายภาพและสิ่งแวดล้อมทำให้เทศบาลได้ทำงานกับชุมชนมากขึ้นมีการร่วมกันคิด ร่วมกันพัฒนาแก้ไขปัญหามากมายไปได้ด้วยดี

เรามีโครงการที่ทำร่วมกับชุมชนหลายโครงการ เช่น **โครงการพัฒนาชุมชน ของชุมชนท่าอิฐ** ที่ชาวชุมชนได้ร่วมกันจัดทำโครงการธนาคารขยะรีไซเคิลและปุ๋ยหมักชีวภาพ ซึ่งช่วยลดทั้งปริมาณขยะในชุมชน และสร้างรายได้ให้กับชุมชน โครงการจัดสร้างสวนสาธารณะเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์และใช้ประโยชน์ในการออกกำลังกาย และเป็นลานกีฬาต้านยาเสพติดให้กับเยาวชนในชุมชน

โครงการปรับปรุงทางเท้าและทางจักรยาน ภายในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ เพื่อรณรงค์การออกกำลังกายด้วยการใช้จักรยาน ช่วยให้ประชาชนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ทั้งยังเป็นการใช้พลังงานอย่างประหยัด ช่วยลดมลพิษ ช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม และการจราจรได้ด้วย

โครงการปรับปรุงอาคาร สถานีรถไฟอุดรดิตถ์

(หลังเก่า) เป็นการอนุรักษ์
อาคารเก่าที่มีคุณค่าทาง
สถาปัตยกรรม เพื่อใช้เป็น
ศูนย์กลางข้อมูลด้านการ
ท่องเที่ยวของจังหวัดและจัด
เป็นพิพิธภัณฑ์เมืองอุดรดิตถ์
โดยรอบๆ บริเวณจัดเป็น
สวนหย่อมเพื่อการพักผ่อน
หย่อนใจของประชาชน

ว่ากันว่าเทศบาลอุดรดิตถ์นี้
โดดเด่นมากในการแก้ไขปัญหา
เรื่องที่อยู่อาศัยของชาวชุมชน
ผู้มีรายได้น้อยหรือคนจนในเมือง

แหม! ชมกันอย่างนี้ก็เขินแยสิ ความจริงเราช่วยกัน
หลายฝ่ายนะ และที่สำคัญเราพยายามให้ชาวชุมชน
ซึ่งเป็นเจ้าของปัญหาได้เป็นแกนหลักในการแก้ไข
ปัญหาของตน เทศบาลเองก็เป็นเพียงผู้สนับสนุน
เพราะเล็งเห็นปัญหาและความเดือดร้อนของชาว
บ้านเรื่องความมั่นคงในที่อยู่อาศัย จึงร่วมมือกับ
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) หรือสำนักงาน
พัฒนาชุมชนเมืองสมัยนั้น เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหา
ที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย ให้มีความมั่นคง
สามารถอยู่ในเมืองได้อย่างมีความสุขและมีศักดิ์ศรี
โครงการที่เราเข้าไปร่วมสนับสนุนพัฒนา ได้แก่
โครงการบ้าน 15 บาท

15 บาท! สร้างบ้าน
ได้ไง เหลือเชื่อ

บ้าน 15 บาท การร่วมแรง ร่วมใจของชุมชน

“พวกเราเป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่บนที่ดินวัดเจริญธรรม กว่า 40 หลังคาเรือน เดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยเพราะน้ำท่วมทุกปี จึงเริ่มต้นด้วยการตั้งกลุ่มออมทรัพย์ปี 2541 ออมเงิน วันละ 15 บาทเพื่อสร้างบ้าน โดยการสนับสนุนของ สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง ซึ่งปัจจุบันนี้คือสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ได้ช่วยเหลือทางด้านวิชาการ โดยส่งสถาปนิกชุมชนมาเป็นผู้ช่วยชาวบ้าน ทำงานร่วมกับชาวบ้านในการพัฒนาที่อยู่อาศัย เรียนรู้ถึงความต้องการทั้งในมิติของตัวบ้าน วิธีชีวิตความเป็นอยู่ นำมาออกแบบบ้านให้ชาวบ้านร่วมคิด เสนอแนะ และเลือกแบบเองตามใจชอบ พร้อมกับแนะนำด้านเทคนิคการก่อสร้าง ให้ชาวบ้านลงแรงสร้างกันเอง”

“ส่วนทางเทศบาลก็ช่วยเหลือจากวัดเรื่องที่ดินในการจัดสร้างที่อยู่อาศัย โครงการนี้จึงสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จากการร่วมมือจากภาคีต่างๆ และความร่วมแรง ร่วมใจของชาวชุมชนเราเอง เกิดทั้งความภาคภูมิใจ และความเอื้ออาทรต่อกัน”

“ที่เราดีใจมากคือผลพลอยได้จากโครงการนี้ ทำให้เกิด “เครือข่ายองค์กรชุมชน” และภาคีความร่วมมือในท้องถิ่นที่พัฒนาและดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เกิดเป็นกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นมาในรูปแบบต่างๆ มีการจัดทำโครงการสวัสดิการคนจน และที่สำคัญโครงการอุดรดิตถ์เมืองน่าอยู่ หรืออุดรดิตถ์เมืองงาม และโครงการอื่นๆ ตามมาอีกมาก”

“บุงคูก” การแบ่งปันเพื่อบ้านใหม่ที่มั่นคง

“จากความสำเร็จของโครงการบ้าน 15 บาท กลายเป็นแรงบันดาลใจให้กับเครือข่ายการพัฒนาที่อยู่อาศัยอุดรดิตถ์ ที่ต้องการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของชาวชุมชนแออัด และ “โครงการบุงคูก” คือ โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยของคนจนเมืองอุดรดิตถ์ อย่างเป็นทางการแรก โดยความร่วมมือของภาคีต่างๆ ได้แก่ เทศบาล เครือข่ายองค์กรชุมชนเมืองอุดรดิตถ์ เครือข่ายนักวิชาการ เครือข่ายพระสงฆ์ เพื่อแก้ปัญหของแต่ละชุมชนที่มีปัญหาแตกต่างกันไป”

“จากการร่วมคิดร่วมทำ มองหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาแล้วได้ข้อสรุปว่า จะแบ่งปันพื้นที่จำนวน 10 ไร่ จาก 60 ไร่ ของที่ดินของเทศบาล ซึ่งเป็นที่ลุ่มต่ำรับน้ำ เรียกว่า “บุงคูก” ที่มีโครงการจะปรับปรุงให้เป็นสวนสาธารณะกลางเมือง เพื่อใช้สร้างชุมชนใหม่ให้ชาวบ้านที่เดือดร้อนในเรื่องที่อยู่อาศัย จำนวน 124 หลังคาเรือน ซึ่งทางเทศบาลก็อนุมัติให้

แต่การแก้ปัญหานี้ก็ประสบกับอุปสรรคจากกฎระเบียบต่างๆ มากมาย ตั้งแต่เรื่องของผังเมือง มาตรฐานของสาธารณูปโภคและที่อยู่อาศัย สุดท้ายเทศบาลต้องหาที่ดินใหม่จำนวน 10 ไร่ใกล้กับที่เดิมให้กับชุมชน แต่ตอนหลังปรากฏว่ามีผู้เดือดร้อนมากกว่านั้นอีก”

“อ้าว แล้วไม่ทะเลาะแย่งสิทธิ์กันแย่งหรือครับ”

“เราต้องใช้กระบวนการชาวบ้านเข้ามาแก้ไขปัญหาโดยมีวิธีการทำงานเป็นขั้นเป็นตอน ดังนี้”

1

ประชุมผู้เดือดร้อน หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.1 สร้างเกณฑ์กลางในการพิจารณาสิทธิ

1.2 ตั้งคณะทำงานเรื่องที่อยู่อาศัย ซึ่งมีทั้งตัวแทนจากเครือข่าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เครือข่ายพระสงฆ์ เพื่อช่วยวางแผนงานการขับเคลื่อนโครงการพิจารณาสิทธิผู้เดือดร้อน

2

ตั้ง “ทีมสำรวจข้อมูล” มีอาสาสมัครลงไปสำรวจข้อมูลในทุกหลังคาเรือน เพื่อดูสภาพปัญหาและสร้างความคุ้นเคยกับชาวบ้าน กระตุ้นให้เกิดความตื่นตัว ความสามัคคี และนำข้อมูลมาชี้แจงกับคณะทำงานที่อยู่อาศัย

3

ประชุมพิจารณาสิทธิ โดยมีกฎเกณฑ์ กติกาที่สมาชิกตั้งขึ้น และนำผลจากการสำรวจมาดู ให้ผู้เดือดร้อนได้ชี้แจงข้อมูล เพิ่มเติม และให้สมาชิกทุกคนเสนอความคิดเห็น แลกเปลี่ยนมุมมองกัน จากนั้น ให้มีการลงมติในที่ประชุมร่วมของคณะทำงาน และสมาชิก

ในการทำงานแก้ไขปัญหานี้ เป็นกระบวนการ ที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมตั้งแต่การสร้างเกณฑ์ การสำรวจข้อมูล และการพิจารณาสิทธิ หลายคนก็ออกไปเองเมื่อไม่เข้าเกณฑ์ และมีคนที่ยอมสละสิทธิให้คนอื่นที่เดือดร้อนกว่า หลังจากได้เข้าไปรับรู้สภาพความเดือดร้อน สภาพปัญหาของเพื่อนด้วยตนเอง จึงเห็นได้ถึงการแก้ไขปัญหายาร่วมแรง ร่วมใจและมีความเอื้ออาทรต่อกันของคนจน

การแก้ไขปัญหาโครงการที่อยู่อาศัย บุงคูกนี้ นับเป็นมิติใหม่ที่เปิดโอกาสให้ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาก็ทั้งมีความคิดเปิดกว้างในอันที่จะดึง ภาควิชาอื่น ๆ ทั้งในและนอกชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถ เข้ามาร่วมคิดร่วมทำ ร่วม สนับสนุน ดำเนินการด้วยการมองไกลไป ถึงอนาคตข้างหน้า ที่จะได้เห็นความน่าอยู่ ของเมืองและชุมชนได้อยู่กับลูก กับหลาน คนรุ่นหลังอย่างแท้จริง

เมืองหมอกแคบ ดินแดนน่าอยู่

ผมว่า สังคมของเมืองขอนแก่น
เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว มีตึกสูงผุดขึ้น
ไม่เว้นวัน มีคนหลังไหลเข้ามาอยู่ใน
เมืองเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แล้วอย่างนี้
เมืองจะน่าอยู่ได้ไง

ขอต้อนรับสู่นครขอนแก่น

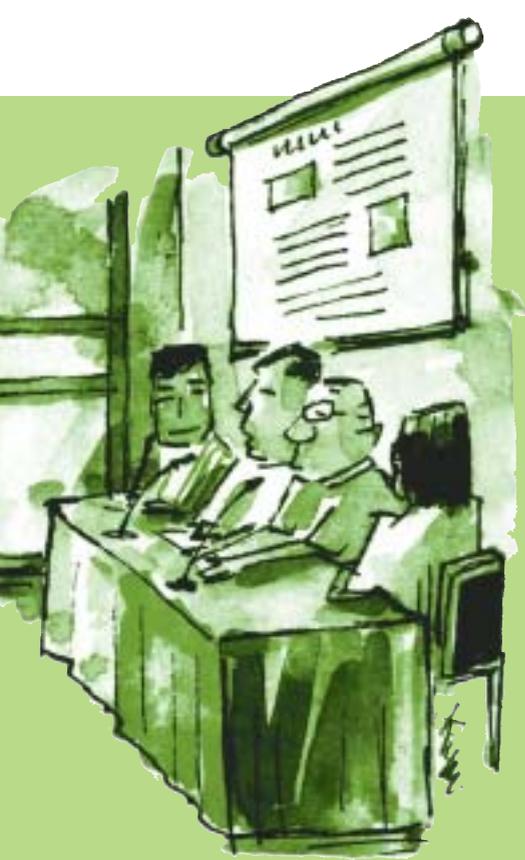

เทศบาลนครขอนแก่นก็คำนึงถึงเรื่องนี้ด้วย เมื่อมีแนวคิดเรื่องเมือง
น่าอยู่เกิดขึ้นมา เทศบาลใช้แนวคิดนี้ โดยมุ่งหวังที่จะพัฒนาเมืองขอนแก่น
ให้ดำรงความเป็นเมืองวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นอีสาน ขณะเดียวกันพร้อม
ที่จะรับมือกับความเจริญทางเทคโนโลยีที่โถมเข้ามาในท้องถิ่นได้อย่าง
เหมาะสม ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดี มีสุขภาพดีถ้วนหน้า และมีเศรษฐกิจ
ฐานรากที่เข้มแข็ง โดยที่หัวใจสำคัญของการพัฒนาคือ มุ่งให้ประชาชน
สามารถดูแลช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เกิดจิตสำนึกรักถิ่นหวงแหนในความเป็น
ท้องถิ่นของตน พร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อนำพาไปสู่ความเป็น
“เมืองหอมแคนดินแดนน่าอยู่” ที่ยั่งยืน

โดยที่การดำเนินงานของทางเทศบาลได้ เน้นการบริหารพัฒนาที่ยึดหลักธรรมาภิบาล จนบังเกิด ความร่วมมือที่ดีและเกิดผลที่เป็นรูปธรรมสำคัญในหลายเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการมีส่วนร่วมของ ประชาชน ได้แก่ “สภาเมืองขอนแก่น” เป็นรูปแบบหนึ่งที่เทศบาลนำมาใช้เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง โดยให้ประชาชนในฐานะเจ้าของเมืองได้มีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจในแผนงานโครงการต่างๆ สมาชิกสภาเมือง ขอนแก่นมาจากการรวมตัวขององค์กรเอกชน และเป็นองค์กรที่รัฐบาลตั้งขึ้นรวมแล้ว 150 องค์กร ที่จัดตั้งขึ้น ตามหลักบริหาร ตามเชื้อชาติ อาชีพ ภูมิภาค องค์กรเพื่อการศึกษา องค์กรสาธารณประโยชน์คอยให้ความ คิดเห็น ร่วมกันกำหนดกฎเกณฑ์ให้กับสังคมชาวขอนแก่น ติดตามและตรวจสอบการทำงานของเทศบาล โดยมี การประชุมทุก 3 เดือน ผลสัมฤทธิ์จากการประชุมสภาเมือง ได้แก่ การปรับปรุงระบบจราจร การจัดสร้าง ประตูเมือง พิพิธภัณฑ์เมือง

ส่วนในเรื่ององค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เทศบาลก็ได้ละเลย มีการรวบรวมประวัติ ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมาจัดทำ พิพิธภัณฑ์เมือง บริเวณอาคาร 200 ปี บึงแก่นนคร และจัดทำโครงการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นโดยปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อสร้างจิตสำนึกให้คนรักท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม มีการคัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านมาถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับเยาวชน ครูและประชาชนทั่วไป ในหัวข้อต่างๆ เช่น การทำปุ๋ยชีวภาพ การจ่ายผะพยา โบราณคดีและสมุนไพร การประดิษฐ์พานบายศรี การแสดงพื้นบ้าน “หมอลำ” ดนตรีพื้นบ้าน “แคน” ฯลฯ เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรมให้กับคนรุ่นหลัง โครงการเฝ้าระวัง ป้องกันภัยและรักษาความปลอดภัย **ท้องที่สาธารณะ** เป็นการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรู้สึกรักหวงแหนและมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพย์สินในสถานที่ราชการ อาคารสำนักงาน ที่

สาธารณะ และสวนสาธารณะต่างๆ รวมทั้งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้มาใช้บริการสาธารณะนั้นๆ โดยมีอาสาสมัคร (อปพร.) สมัครใจร่วมปฏิบัติงานกับเจ้าหน้าที่ของเทศบาล โครงการมีส่วนร่วมรักษาความสะอาดถนนของเรา โดยให้ประชาชนที่มีบ้านเรือนหรือร้านค้าในถนนสายนั้นมีส่วนร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานลาดถนนของเทศบาล โดยประชาชนเป็นผู้ประเมินผลงาน และมอบรางวัลให้แก่พนักงานที่ปฏิบัติงานดีเด่น ก่อให้เกิดผลงานที่ดีและความสัมพันธ์ที่ดีของประชาชนและพนักงานที่ปฏิบัติงาน

เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ในมิติของสุขภาพ โครงการใกล้บ้านใกล้ใจ

นอกจากการพัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เทศบาลนครขอนแก่นได้ดำเนินการอยู่ เน้นในเรื่องสุขภาพ ห่างออกจากเมืองไปที่ อ.น้ำพอง ที่นั่นทั้ง อบต. และเทศบาลได้ร่วมมือร่วมมือกันสร้างสุขภาพะในท้องถิ่นของตนเอง ก่อนที่จะมีนโยบายโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคของรัฐบาล โดยการสร้างกิจกรรมต่างๆ ในเชิงรุก โดยหลักคิดในการสร้างสุขภาพแทนการซ่อมสุขภาพ ที่เริ่มต้นจากคนในชุมชน โดยให้คนในชุมชนหันมาช่วยกันดูแลสุขภาพของคนในชุมชนด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการร่วมมือกันของคนในชุมชน โรงพยาบาล และ อบต. เริ่มจากการเปิดใจเปิดเวทีสะท้อนคุณภาพการบริการของโรงพยาบาล เพื่อพัฒนาระบบบริการสุขภาพ มี อบต. เป็นแกนหลักที่ยินดีให้ความช่วยเหลือลดภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ ของโรงพยาบาล ด้วยการซื้อบัตรประกันสุขภาพให้กับประชาชนครอบคลุมทุกครัวเรือน จำนวน 1,600 ครอบครั้ว เป็นเงิน 800,000 บาทต่อปี เนื่องจากผู้รับบริการส่วนใหญ่

เป็นชาวบ้านที่มีฐานะไม่ค่อยดี นับว่าเป็นก้าวแรกในการลงทุนร่วมกันเพื่อสุขภาพของคนในชุมชน ขณะเดียวกันโรงพยาบาลน้ำพองได้เร่งพัฒนาการพยาบาลในชุมชน จึงจัดทำโครงการใกล้บ้าน ใกล้ใจ เน้นการให้บริการที่ต่อเนื่องและใกล้ชิด รวมทั้งเข้าไปศึกษาวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการเริ่มต้นแก้ปัญหาสุขภาพอย่างเป็นระบบ

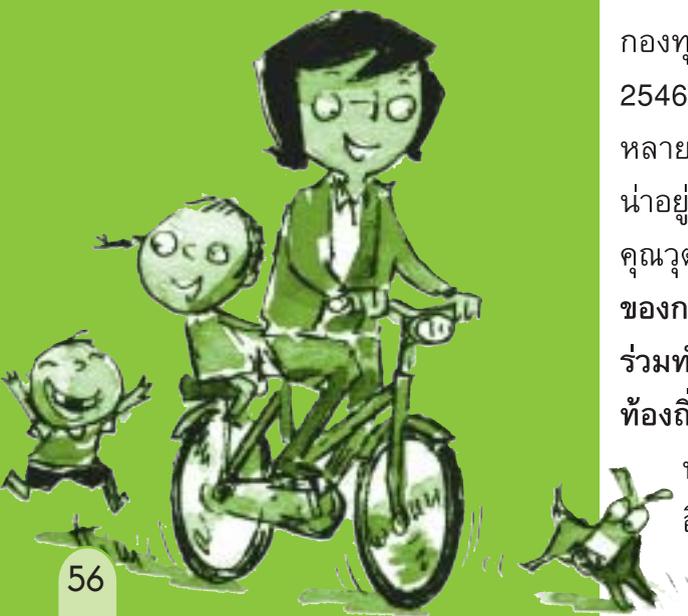
พยาบาลชุมชน เพื่อชุมชน

หลังจากที่มีโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค อดต. ไม่ต้องใช้งบประมาณในการซื้อบัตรประกันสุขภาพ จึงมีงบประมาณเหลือ

ที่นำมาลงทุนด้านการพัฒนาสุขภาพชุมชนในระยะยาว โดยดำเนินโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการผลิตบุคลากรทางการพยาบาล ด้วยความร่วมมือของโรงพยาบาลน้ำพอง และมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อกลับมาปฏิบัติงานพยาบาลในชุมชน ดูแลสุขภาพคนใน อดต. น้ำพองอย่างเสมอภาคและยั่งยืน โดยจุดเด่นที่สำคัญคือ ชุมชนคัดเลือกคนดี มิใช่คนเก่ง โดยทางคณะกรรมการชุมชนตรวจสอบประวัติ ความประพฤติ ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในชุมชน ส่วนคะแนนการเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นเพียงส่วนประกอบเท่านั้น ผลการคัดเลือกเป็นที่ยอมรับของชาวบ้านว่าเป็นคนดีเหมาะกับการกลับมาดูแลสุขภาพของคนในน้ำพอง ด้วยการให้ทุนการศึกษาแก่เด็กในชุมชนจำนวน 6 คน เรียนที่คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีละ 50,000 บาทต่อคน เป็นเวลา 4 ปี

ขอนแก่นวันนี้จึงไม่มีข้าราชการ ไม่มีชาวบ้าน ไม่มีเอกชน ทว่าเป็นเมืองที่รวมเอาคนที่มี **“ใจสาธารณะ”** มาร่วมกันสร้างบ้านแปลงเมืองให้ดินแดนแห่งเมืองหมอแค้นแห่งนี้เปี่ยมไปด้วยความสุข ที่เสียงพิณแคน แคนอีสานได้กังวานไพเราะขึ้นมาอีกครั้ง...

จากการไปศึกษาดูงานใน
พื้นที่ต่างๆ นอกจากองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นที่ขับเคลื่อน
เรื่องเมืองน่าอยู่แล้ว ยังมี
หน่วยงานและองค์กรไป
สนับสนุนให้เกิดเครือข่าย
การปฏิบัติการในระดับท้องถิ่น
สร้างการเรียนรู้และปฏิบัติ
ในระดับฐานราก

เครือข่ายการปฏิบัติการในระดับท้องถิ่น ร่วมเรียนรู้จากฐานราก

เครือข่ายภายใต้โครงการปฏิบัติการชุมชนและเมืองน่าอยู่ ที่
ดำเนินการโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน มูลนิธิชุมชนไท และ
เครือข่ายองค์กรชุมชนเมือง ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ดำเนินการในช่วงปี
2546-2548 โดยมีแนวคิดให้ชุมชนเป็นแกนหลัก มีการเชื่อมโยง
หลายหน่วยงานหลายสถาบันเข้ามาร่วมกันเพื่อสร้างกระบวนการ
น่าอยู่ เชื่อมโยงทั้งเทศบาล ชุมชน ประชาคม โรงเรียน ครู พระ ผู้ทรง
คุณวุฒิ ที่อยู่ในท้องถิ่นมาร่วมคิดร่วมทำ ใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือ
ของการพัฒนา สร้างพลังจากการทำงานร่วมกัน โดยเรื่องที่จะร่วมคิด
ร่วมทำต้องเริ่มมาจากคนในท้องถิ่นเอง อาจจะมาจกประวัติศาสตร์
ท้องถิ่นหรือจากโครงการที่เคยทำร่วมกันแล้วชวนกันต่อยอดก็ได้ จะ
ทำให้เกิดการปรับความสัมพันธ์จากกิจกรรมหนึ่งโยงไปยังเรื่อง
อื่นๆ ได้อีก โดยในปี 2546 ดำเนินการใน 12 เมืองนำร่อง เช่น

■ สามชุก เคยเป็นเมืองเก่า เป็นเมืองริมน้ำที่คึกคัก เมื่อมีถนนเข้าถึงก็เริ่มเปลี่ยนไป ชาวสามชุกจึงร่วมกันจัดงานภาพเก่าเล่าชานตำนานสามชุก เพื่อฟื้นฟูความรู้สึกร่วมกันของคนในท้องถิ่น และมองย้อนกลับไปประวัติศาสตร์ ที่ร่ำรวยด้วยวัฒนธรรม ศิลปกรรม วิถีชีวิตที่ดี การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สิ่งเหล่านี้คือรากฐานที่จะเชื่อมโยงคนในท้องถิ่นและที่กระจัดกระจายไป ได้กลับเข้าสู่โครงสร้างที่เป็นชุมชนร่วมกันอีกครั้ง เกิดการทำกิจกรรมร่วมกัน การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมฟื้นฟูผ่านตลาดเก่าและพัฒนาเป็นพิพิธภัณฑ์ชุมชน

■ เชียงใหม่ มีการพัฒนาบริเวณวัดเกตุ ซึ่งเป็นย่านเมืองเก่าที่มีชุมชนแออัด มีคนหลายชาติ หลายศาสนาอาศัยอยู่ มีการประสานภาคีต่างๆ มาร่วมกันวางแผนและทำพิพิธภัณฑ์ชุมชนพัฒนาปรับปรุงให้เป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยว ส่วนที่บริเวณคลองแม่ข่า มีการเชื่อมโยงชุมชนที่อยู่ริมคลองแม่ข่า เข้ามาจัดการปัญหาของคลองแม่ข่าร่วมกัน เช่นเรื่องน้ำเสีย ขยะ และการรักษาสภาพแวดล้อมริมคลอง โดยประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่น มีกลไกการจัดการแบ่งความรับผิดชอบในการช่วยคิดช่วยจัดการ เป็นการกระจายโอกาสการจัดการไปสู่ชุมชน และเกิดพัฒนาการการมีส่วนร่วมของประชาชน

■ แม่ฮ่องสอน มีการจัดการกระบวนการดำเนินการ โดยหาจุดร่วมที่มีอยู่ คือ หนองจองคำ แล้วโยงคนทั้งหลายเข้ามาร่วมกัน ทำอย่างไรให้หนองน้ำนี้ไม่เน่าเสีย และเชื่อมโยงไปถึงสายน้ำที่ต่อเชื่อมกับหนองน้ำแห่งนี้ เช่น ลำน้ำปิง และชุมชนโดยรอบ มีการขยายผลจากเรื่องนี้ไปสู่เรื่องวัฒนธรรม สังคม และสวัสดิการ เกิดการเรียนรู้และการสร้างผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชนเป็นแรงกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวเข้ามามีบทบาทพัฒนาเมืองมากขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีเครือข่ายภายใต้โครงการพัฒนาชีวิตสาธารณะ-ท้องถิ่นน่าอยู่ ซึ่งเป็นโครงการที่สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา ร่วมมือกับองค์กรภาคีและภาคประชาสังคมต่างๆ โดยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในระยะ 3 ปี ตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นไป ภายใต้แนวคิดการสร้างสุขภาวะเป็นเรื่องสาธารณะ การพัฒนาและสร้างสรรค์ชีวิตสาธารณะที่เข้มแข็งจะนำไปสู่ความน่าอยู่และยั่งยืน มีพื้นที่เป้าหมาย 35 แห่ง โดย 30 จังหวัด จะเน้นการเสริมสร้างขบวนการเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมในประเด็นเรื่องสุขภาวะ และอีก 5 เมือง (ได้แก่ ตรัง สมุทรสงคราม นครสวรรค์ ลำปาง และอุบลราชธานี) เน้นการพัฒนาวิถีชีวิตสาธารณะที่เข้มแข็ง เพื่อการสร้างสรรค์ท้องถิ่นที่น่าอยู่และยั่งยืน

โดยการเคลื่อนไหวใน 5 เมืองนั้น ได้พยายามดึงพลังภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม ขึ้นมาเพื่อสร้างชีวิตสาธารณะมีภาคประชาสังคมเป็นจุดเน้นสำคัญที่ต้องเรียนรู้และทำงานร่วมกับภาคอื่นๆ สร้างการเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่นให้เกิดความเคลื่อนไหวสาธารณะต่างๆ ขึ้นมาในท้องถิ่นด้วยตัวคนในท้องถิ่นเองที่ต้องรับเป็นเจ้าของ

นับเป็นอีกโครงการหนึ่งที่มุ่งมั่นจะสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมให้เกิดขึ้นเปลี่ยนทั้งพฤติกรรม วิธีคิด ทักษะคิด และเชิงโครงสร้าง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องของคนในสังคมนั้นๆ ชีวิตสาธารณะที่เข้มแข็งจะเกิดขึ้นได้จากการที่คนในสังคมต้องร่วมทำ ร่วมเรียนรู้และพัฒนาขึ้นมาด้วยตนเอง

บทสรุปและจังหวะการก้าวต่อไป

“สานใจ สานพลัง กำเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่”

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมด ทำให้เห็นได้ถึงความก้าวหน้าในกระบวนการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ ที่กระจายตัวกว้างขวางและทำกันอย่างจริงจังมากขึ้น โดยมีความชัดเจนตั้งแต่ระดับนโยบายของแผนชาติ ระดับกระทรวง กรมต่างๆ รวมทั้งหน่วยงาน สถาบัน องค์กรที่สนับสนุนการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ ส่วนในระดับปฏิบัติการในพื้นที่ ในจังหวัดต่างๆ ลงไปจนถึงระดับท้องถิ่นชุมชนก็มีความตื่นตัวเรื่องเมืองน่าอยู่เช่นกัน โดยมีเนื้อหาสาระที่ดำเนินการในมิติต่างๆ กันไป ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม กายภาพโครงสร้างพื้นฐาน ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ แต่มีจุดเน้นเดียวกัน คือ การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุข ยึดหลักการมีส่วนร่วม ยึดพื้นที่ ยึดชุมชน และมุ่งให้เกิดการบูรณาการทั้งกิจกรรมและงบประมาณ

จังหวะก้าวต่อจากนี้ไป จึงจำเป็นต้องมีการประสานร่วมมือเชื่อมโยงเครือข่ายภาคีเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ ในทุกระดับมาร่วมเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เร่งสังเคราะห์ต่อยอดองค์ความรู้จากการปฏิบัติจริง นำไปสู่การผลักดันเชิงนโยบายที่มีผลต่อการบริหารพัฒนาเมืองและการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ ขณะเดียวกันต้องใช้สื่อสาธารณะให้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารและสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเครือข่ายให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และต้องร่วมกันพัฒนาเครื่องมือที่จะใช้ติดตามประเมินผลขึ้นมา เป็นต้นนี้เกณฑ์กลางที่บ่งบอกได้ถึง สถานการณ์และระดับของการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่

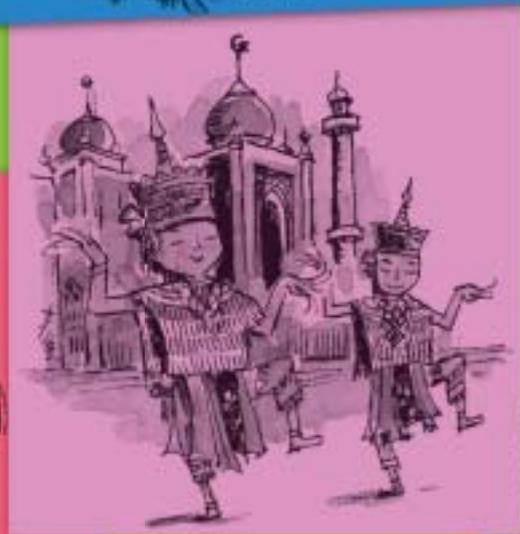

สุดท้ายที่เป็นหัวใจสำคัญของการทำเมืองและชุมชนให้น่าอยู่ก็คือพลังการมีส่วนร่วมที่มาจากคนที่เป็นเจ้าของเมือง เจ้าของชุมชนได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกำหนด และร่วมตรวจสอบอย่างจริงจัง โดยการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ ให้เกิดพลังร่วมได้นั้น ทุกฝ่ายเห็นพ้องกันว่าจำเป็นต้องอาศัยพลังชุมชนและพลังท้องถิ่นเป็นแกนหลัก พลังของราชการ นักวิชาการและภาคีพัฒนาอื่นๆ เป็นผู้หนุนเสริม ซึ่งมีรูปแบบวิธีการการดำเนินงานที่หลากหลายได้ แต่ต้องยึดหลักการของความเป็นเพื่อน เป็นกัลยาณมิตร เห็นคุณค่า ความแตกต่างของแต่ละภาคี พร้อมเรียนรู้และปรับตัวเข้าหากัน ก่อให้เกิดการสานใจ สานพลังในทุกๆ ด้าน จึงจะทำให้การพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ มีพลังทวีคูณขึ้นได้

บรรณานุกรม

- ชุมชนไท, มูลนิธิ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. **ปฏิบัติการชุมชนและเมืองน่าอยู่**. 2546.
- เทศบาลนครขอนแก่น, สำนักงาน. **รายงานกิจการเทศบาลนครขอนแก่นประจำปีงบประมาณ 2545-2546 พัฒนาเมืองสู่...สังคมเอื้ออาทร**. 2546.
- เทศบาลนครตรัง, สำนักงาน. **รายงานผลการดำเนินโครงการความร่วมมือไทย-สวีเดน ตามแผนปฏิบัติการ 21 ระดับท้องถิ่น**.
- เทศบาลนครพิษณุโลก, สำนักงาน. **เทศบาลนครพิษณุโลกกับการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม**.
- เทศบาลนครพิษณุโลก, สำนักงาน. **พิษณุโลกเมืองน่าอยู่**. พิษณุโลก : โรงพิมพ์ตระกูลไทย, 2545.
- เทศบาลเมืองภูเก็ต, สำนักงาน. **ชุดเอกสารเผยแพร่ทางวิชาการงานย้อนอดีตเมืองภูเก็ต ครั้งที่ 5 (20-22 ธันวาคม 2545) โครงการพัฒนาและอนุรักษ์ย่านการค้าเมืองเก่าภูเก็ต**. 2545.
- ปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ, สำนักงาน. **รวมพลังสร้างสุข**. กรุงเทพฯ, 2545.
- พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการ. **สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ประจำปี 2546 เพื่อสรุปบทเรียนการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ "พลังชุมชน พลังท้องถิ่น พลังเมืองน่าอยู่"**. กรุงเทพฯ, 2546.
- พัฒนาองค์กรชุมชน, สถาบัน (องค์การมหาชน). **หนังสือส่งเสริมความรู้ด้านงานพัฒนา ชุดที่ 6 อุดรดิษฐ์บ้านมั่นคง**. 2546.
- วัชรีย์ อ่ำปลอด. **การสร้างเทศบาลนครตรังให้น่าอยู่อย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนตรังสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน**. เอกสารประกอบการบรรยาย.
- สนับสนุนและพัฒนาการกระจายอำนาจด้านสุขภาพ, สำนักงาน. **ทิศทางการกระจายอำนาจเพื่อสุขภาพคนไทย**. กรุงเทพฯ, 2(11) 2545.
- อรุณีวรรณ นาศรี. **การสื่อสารในการจัดการประชาคมทับเที่ยง**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาโท สาขาบริหารมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

962 ถนนกรุงเกษม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ 10100

โทรศัพท์ 0-2282-6298 และ 0-2282-6529 โทรสาร 0-2280-0253 และ 0-2281-2803

<http://www.nesdb.go.th> e-mail : livable@nesdb.go.th